

הקדמה:

עבודה זו עוסקת בקורותיה של האמנית הפמיניסטית ג'ודי שיקו (Judy Chicago) ומתמקדת באחת העבודות המרכזיות שלה מ-1979 *מסיבת ארוחת הערב* (The Dinner Party). מדובר במיצב המורכב משלושה שולחנות ארוכים היוצרים צורת משולש. כל צלע במשולש מייצג עידן אחר וכל אחת מהצלעות כוללת 13 מקומות ישיבה המיועדים לנשים חשובות שהיו בעלות השפעה בהיסטוריה ובתרבות, כל "מתארכת" זכתה לטיפול פרטני וקיבלה מפה רקומה, מפית וצלחת המעוצבת במיוחד בעבורה. עבודה זו עוררה תגובות רבות, מעורבות בחלקן אך ללא ספק העבודה השפיעה רבות בעולם האומנות. שאלת המחקר של עבודה זו עוסקת בבחינת עבודות שנעשו בהשראה או כמחווה ל"מסיבת ארוחת הערב".

בעבודה זו אבצע סקירה של מספר עבודות של אמניות שונות שכול אחת מתכתבת עם עבודתה של שיקו מהיבט אחר. תחילה אתייחס לאמנית האמריקאית סוזן לייסי ולמיצב האומנותי שלה מ-1979, *International Dinner Part* (חגיגת ארוחת ערב הבינלאומית), לאחר מכן אסקור את עבודתה של האמנית הישראלית אודליה אלחנני, *הסוד שבניחות* מ-2016 ולבסוף אתייחס לעבודות הרקמה על קנבס הייחודיות של האמנית המצרייה/ צרפתייה גאדה עמר, אתייחס לשתי עבודות שלה, *cinq femme au travail* (חמש נשים בעבודה) מ-1992 ועבודה נוספת שלה ללא שם מ-1997.

מבוא:

מיקומם של נשים באומנות מאז ומעולם היה בעייתי, גם כאשר נשים עוסקות באומנות גבוהה, כלומר, ציור ופיסול, ההתייחסות לאומנות שלהן היא תמיד בהקשר של הנשיות שלהן בניגוד לגברים שבמקרה שלהם אין התייחסות בעבודה לעובדה שמי שיצר אותה הוא גבר.

במאמרה, "למה לא היו אמניות גדולות?" נוכלין מסבירה כי עצם השאלה היא בעייתית. לטענתה הבעיה נעוצה במהות האומנות ובאופן שהיא נתפסת בציבור. התפיסה הרווחת בקרב הציבור היא כי אומנות או יצירה אומנותית היא ביטוי ישיר של חוויה רגשית אינדיבידואלית של היוצר אך בפועל מדובר בשפה צורנית עקבית אשר פועלת בהתאם למוסכמות התקופה, שפה זו, כמו כול שפה יש ללמוד ולעבד בעזרת מורים, חניכות או התנסות אישית ארוכת טווח. נוכלין טוענת כי אין גאונים באומנות, כלום למדו והתנסו ומכאן נובעת הסיבה האמתית העונה לשאלה "מדוע לא היו אמניות גדולות". מוסדות החברה מנעו במשך מאות שנים מנשים להתבלט כאמניות או אף להגיע למצוינות בתחום כיוון שלא אפשרו להן להשתתף בשיעורי אומנות באקדמיות. גם כאשר נשים למדו בצורה מסודרת ציור ורישום הן עסקו כמעט באופן בלעדי בציורי נוף והודרו באופן שיטתי מלימוד מודל עירום ואילו מלאכות כמו רקמה ותפירה הן עבודות שעודדו אותן לייצר, כלומר התנאים הבסיסיים הנדרשים ליצירה לא היו לרשות נשים באופן ממסדי ושיטתי¹.

בעולם האומנות קיימת אבחנה מאוד ברורה בין אומנות גבוהה למלאכת יד או קראפט ובין נשיות וגבריות ומאחר ורקמה נתפסה כתחום נשי, כעבודה ביתית שלא לשם הכנסה, היא לא נכנסה לשדה האומנות הגבוהה והיא נתפסה רק כמלאכת יד².

בשנות ה-60 המאוחרות ותחילת שנות ה-70 במדינות אירופאיות ובארצות הברית נוצר שיח שמאל חזק מתמיד שעסק בנושאים כמו: זכויות אדם ואזרח ואנטי אימפריאליזם שיח זה עודד יצירה של קמפיני פוליטיים שעסקו בשוויון שכר לנשים, אפשרויות תעסוקה עבור נשים, אלימות נגד נשים והחלו להתעורר תנועות שמטרתן לחשוב מחדש על מיקומן של נשים בחברה. עד לתקופה זו עמדות כוח, מעמדות, חופש בחירה לא נבחנו מנקודת מבט מגדרית או אתנית, תוך זמן קצר החלו לצוץ עשרות קבוצות ותנועות נשים שהחלו לפתח תפיסה מחודשת על נושאים אלה מנקודת מבט אלטרנטיבית³.

¹ לינדה, נוכלין. "למה לא היו אמניות גדולות?" המדרשה: כתב עת של בית הספר לאומנות במכללת בית ברל, 10 (2007): עמ' 26-27.

² דוד, שפרבר. (2012). "לנפש אין מין? על ספרה של טל דקל (מ)מוגדרות". מגדר: כתב עת אקדמי רב תחומי למגדר ופמיניזם: עמ' 3.

³ Thompson, J (1995). Feminism and Women's education. In J. Thompson, M. Mayo (Eds), Adult learning, critical intelligence and social change: pp 124-125